

Ewa Piotrowska

Biblioteka Główna
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Erasmus w czasie pandemii — relacja z wizyty w Pizie

Symbolem Pizy jest Krzywa Wieża, ale w mieście znajduje się wiele innych zabytków z okresu średniowiecza i renesansu. Piza leży w Toskanii nad rzeką Arno w odległości kilkunastu kilometrów od wybrzeża morskiego i liczy prawie 100 000 mieszkańców. Uniwersytet w Pizie (Università di Pisa) jest jednym z najstarszych na świecie, powstał już w 1343 r. Wśród absolwentów uczelni znaleźć można osobistości, np. urodzonego w Pizie Galileusza (Galileo Galilei, 1564–1642), który był też profesorem matematyki w macierzystej uczelni, a także kilku laureatów Nagrody Nobla (w dziedzinie literatury i fizyki). Szkoła wyższa kształci około 50 000 studentów i jest jednym z najlepszych uniwersytetów włoskich.

Sistema Bibliotecario di Ateneo: struktura organizacyjna

Uniwersytet w Pizie nie posiada biblioteki centralnej. Sistema Bibliotecario di Ateneo (SBA) czyli sieć bibliotek uniwersyteckich składa się z placówek ulokowanych w różnych częściach miasta, głównie w zabytkowym centrum. System biblioteczny, obejmujący kilkanaście bibliotek i archiwum uczelni (Archivio generale di Ateneo), podzielony jest na tzw. POLO, które grupują placówki z pokrewnych dziedzin wiedzy lub powiązane ze sobą ze względu na bliską lokalizację swoich siedzib:

- POLO 1 — Agraria (AGR), Economia (ECO),
Medicina veterinaria (VET);
- POLO 2 — Giurisprudenza (IUS);
- POLO 3 — Chimica (CHI), Matematica, Informatica,
Fisica (MIF), Scienze naturali e ambientali (SNA);
- POLO 4 — Medicina e chirurgia, Farmacia (MED);
- POLO 5 — Ingegneria (ING);

- POLO 6 — Anglistica (LM2), Antichistica, linguistica, germanistica, slavistica (ANT), Filosofia e storia (FIL), Italianistica e romanistica (LM1), Storia delle arti (STA).

Starsze i rzadziej wypożyczane książki oraz czasopisma przechowywane są w znajdującym się poza centrum miasta archiwum, z którego materiały można zamawiać kilka razy w tygodniu.

Sistema Bibliotecario di Ateneo: usługi

W bibliotekach wykorzystuje się system biblioteczny Alma. Większość placówek sieci stosuje klasyfikację dziesiętną Deweya, a czytelnicy mogą korzystać z wolnego dostępu do półek. Zakup nowości odbywa się przede wszystkim zgodnie z wytycznymi wykładowców, którzy do planu każdego kursu dostarczają listę lektur, ewentualnie bierze się pod uwagę także propozycje użytkowników składane za pomocą formularza online.

Źródła online (e-czasopisma, e-booki, bazy danych) dostępne są z każdego urządzenia połączonego z uniwersytecką siecią wifi. Dostęp do zasobów elektronicznych Uniwersytetu z lokalizacji poza siecią uczelnianą możliwy jest poprzez usługę IDEM / GARR. Po zalogowaniu użytkownik otrzymuje dostęp do subskrybowanych baz danych.

Wyszukiwanie dokumentów ułatwia OneSearchUNIPI — narzędzie pozwalające na pomocą jednego interfejsu przeszukiwać materiały należące do wszystkich bibliotek uczelnianych w katalogu Uniwersytetu w Pizie oraz w większości baz danych. Można w ten sposób uzyskać opisy bibliograficzne książek (papierowych i e-booków), prac dyplomowych, artykułów, czasopism elektronicznych i drukowanych, materiałów audio-wideo itp. Po zalogowaniu można również dokonać prolongaty, zarezerwować wyszukane pozycje oraz korzystać z innych dostępnych usług, np. Ask a Librarian, FAQ oraz instrukcji w języku włoskim i angielskim, które wyjaśniają jak wyszukać książkę, artykuł lub czasopismo, jak zrobić rezerwację i prolongatę, jak skorzystać z wypożyczalni międzybibliotecznej.

Jeśli czytelnik nie znajduje poszukiwanej pozycji w bibliotekach Uniwersytetu w Pizie istnieje możliwość rozszerzenia wyszukiwania o OneSearchSBART. SBART czyli Sistema Bibliotecario Atenei Regione Toscana jest zintegrowanym systemem wyszukiwania bibliograficznego, który pozwala na jednoczesne przeszukiwanie katalogów Uniwersytetu we Florencji, Uniwersytetu w Sienie, Uniwersytetu w Pizie oraz Scuola Superiore Sant'Anna w Pizie.

Zalogowanie się w OneSearch umożliwia korzystanie z wypożyczalni międzybibliotecznej.

Dla czytelników przygotowano usługę Pin and Print, dzięki której możliwe jest drukowanie, kserowanie oraz skanowanie książek i czasopism zgodnie z włoskim prawem autorskim z ponad 30 bibliotek sieci SBART.

Sistema Bibliotecario di Ateneo: promocja kolekcji

SBA posiada kolekcję ponad 26 000 rzadkich książek. W przeszłości biblioteki przygotowywały wystawy wirtualne, które miały na celu zapoznanie czytelników z cennymi zbiorami. Zrealizowano kilka ciekawych projektów:

1. „Tra le nascoste carte... arti e scienze nelle biblioteche dell'Università di Pisa” („Wśród ukrytych kart... sztuka i nauka w bibliotekach Uniwersytetu w Pizie” — <http://movio.sba.unipi.it/it/progetto>);
2. „I libri antichi della Biblioteca di Lingue e Letterature Moderne 1” („Starożytnie księgi Biblioteki Języków Nowożytnych i Literatur 1” — <http://lm1.sba.unipi.it/libriantichi/>);
3. „I Tesori della Biblioteca di Anatomia di Pisa” („Skarby Biblioteki Anatomii w Pizie”).

Sistema Bibliotecario di Ateneo: pobyt w ramach programu Erasmus+

Autorka przebywała na Uniwersytecie w Pizie w dniach 6-10 września 2021 r. i odwiedziła osiem bibliotek SBA. Wszystkie znajdują się w centrum Pizy, a kilka z nich mieści się w niezwykle ciekawych miejscach.

Ingegneria (POLO 5):

Biblioteka znajduje się w budynku Scuola di Ingegneria (Szkoła Inżynierska), który jest przykładem architektury włoskiej za czasów Benito Mussoliniego. Biblioteka Inżynierska obok literatury współczesnej ma również zbiory historyczne, składające się z około 5500 tekstów naukowych wydanych od XVI do XX w.

Matematica, Informatica, Fisica (POLO 3):

Biblioteka i cały kampus wydziału mieszczą się w budynkach przemysłowych, w dawnej fabryce tekstyliów. Placówka posiada wiele cennych zasobów, np. kolekcję Luigi i Antonio Pacinottich¹, w której znajdują się manuskrypty, szkice, notatki, projekty, patenty, korespondencja, materiały graficzne i ikonograficzne. Zbiory historyczne obejmują ponad 500 monografii z lat 1700-1950, w tym *Philosophiae naturalis principia mathematica* Isaaca Newtona, wydanie z 1739 r.²

¹ Luigi Pacinotti (1807-1889) — wykładał fizykę na Uniwersytecie w Pizie. Jego syn Antonio Pacinotti (1841-1912) — profesor fizyki na Uniwersytecie w Pizie; wynalazł prądnicę, która stała się prototypem dynama.

² *Philosophiae naturalis principia mathematica* (pol. *Matematyczne zasady filozofii naturalnej*) — dzieło Isaaca Newtona opublikowane po raz pierwszy w 1687 r., w którym uczony zaprezentował prawo powszechnego ciążenia.

Zdj. 1. Biblioteca di Ingegneria (POLO 5). Źródło: https://www.facebook.com/pg/polobibliotecario5/photos/?ref=page_internal [dostęp: 2021-09-22].

Zdj. 2. Biblioteca di Ingegneria (POLO 5). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 3. Biblioteka di Ingegneria (POLO 5). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 4. Biblioteka di Ingegneria (POLO 5). Fot. Ewa Piotrowska.

Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6):

Biblioteka Starożytności, Językoznawstwa, Germanistyki i Sławistyki od 2016 r. mieści się w dawnym zespole klasztornym salezjanów. W kolekcji sławistycznej znajduje się księgozbiór w języku polskim³.

Storia delle arti (POLO 6):

Biblioteka Historii Sztuki posiada cenne kolekcje darów, z których część została zdigitalizowana, np. „Antiche Guide di Pisa” — projekt digitalizacji zbioru przewodników po Pizie datowanych na okres od XVIII do połowy XIX w. (<https://pi-sa-anticheguide.labcd.unipi.it/>).

Economia (POLO 1):

W bibliotece prowadzone są kursy informacji bibliograficznej dla studentów i doktorantów Wydziału Ekonomii i Zarządzania, niezbędne do przygotowania pracy dyplomowej (nieobowiązkowe, wymagana rejestracja). W czasie pandemii szkolenia na temat korzystania z zasobów bibliotecznych odbywały się online.

Agraria (POLO 1):

Biblioteka znajduje się na Wydziale Rolniczym (Facoltà di Agraria)⁴. Ma cenne zbiory specjalne, m.in. wszystkie tomy serii „Acta Horticulturae” oraz ponad 4000 dokumentów, głównie w języku włoskim, ale też francuskim i niemieckim, które pochodzą w większości z pierwszej połowy XX w. (broszury, czasopisma, książki) i zostały zgromadzone przez stowarzyszenia, instytucje oraz profesorów wykładających rolnictwo.

Giurisprudenza e Science politiche (POLO 2):

Biblioteka Prawa i Nauk Politycznych mieści się w zabytkowym Palazzo della Sapienza, który był pierwszą siedzibą Uniwersytetu w Pizie.

Medicina e chirurgia, Farmacia (POLO 4):

Siedziba biblioteki znajduje się przy zabudowaniach Ospedale Santa Chiara (szpital współpracujący z Uniwersytetem). W placówce organizowane są kursy wprowadzające do pisania pracy magisterskiej na temat metodyki badań i redagowania bibliografii, skierowane do studentów, doktorantów i wszystkich zainteresowanych. W czasie pandemii spotkania odbywały się online. Biblioteka posiada zbiory specjalne z zakresu anatomii, obejmujące 200 publikacji drukowanych z lat 1500-1830, a także kolekcję cennych atlasów anatomicznych

³ OneSearchUNIPI rejestruje 223 książki w języku polskim dostępne w SBA oraz 170 polskich czasopism dostępnych online lub w innych katalogach np. w ACNP — Catalogo Nazionale de Periodici (stan na 22.09.2021).

⁴ Powstała w 1840 r. Katedra Rolnictwa (od 1871 r. Facoltà di Agraria) była pierwszą na świecie uniwersytecką instytucją nauk rolniczych.

z XIX w. Użytkownicy biblioteki mają również dostęp do interaktywnych atlasów anatomicznych 3D dostępnych w sieci.

Sistema Bibliotecario di Ateneo w czasie pandemii koronawirusa

Od 1 września 2021 r. na terenie całych Włoch zaczął obowiązywać wymóg okazania przez pracowników i studentów przy wejściu na uniwersytet tzw. *Green Pass* czyli *Certificazione verde COVID-19* (Unijny Certyfikat COVID-19). Był on sprawdzany w każdej odwiedzanej przez autorkę bibliotece, a obowiązek jego posiadania dotyczył zarówno czytelników, jak i bibliotekarzy. W SBA na początku września 2021 r. obowiązywały następujące ograniczenia związane z pandemią:

- wypożyczanie książek: zamawianie przez Internet; bibliotekarze wyszukiwali pozycje na półkach i przygotowywali paczki dla czytelników; klienci odbierali materiały w wyznaczonym terminie;
- kwarantanna zwróconych książek — 3 dni;
- zachowanie odległości między osobami w czytelniach (mniejsza liczba dostępnych miejsc);
- wolny dostęp do półek tylko dla czytelników, którzy korzystają z czytelni;
- obowiązkowe maseczki wewnątrz dla czytelników i pracowników;
- pracownicy biblioteczni — częściowo praca online (raz w tygodniu);
- krótszy czas pracy bibliotek (tylko w godzinach przedpołudniowych).

Zdj. 5. Biblioteca di Matematica, Informatica, Fisica (POLO 3). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 6. Biblioteca di Matematica, Informatica, Fisica (POLO 3). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 7. Biblioteca di Matematica, Informatica, Fisica (POLO 3). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 8. Biblioteka di Matematica, Informatica, Fisica (POLO 3). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 9. Biblioteca di Matematica, Informatica, Fisica (POLO 3).
Popiersie Antonio Pacinottiego oraz jego kolekcja. Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 10. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Czytelnia w nawie byłego kościoła. Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 11. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Czytelnia w nawie byłego kościoła. Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 12. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 13. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Wejście do Biblioteki. Fot. Ewa Piotrowska.

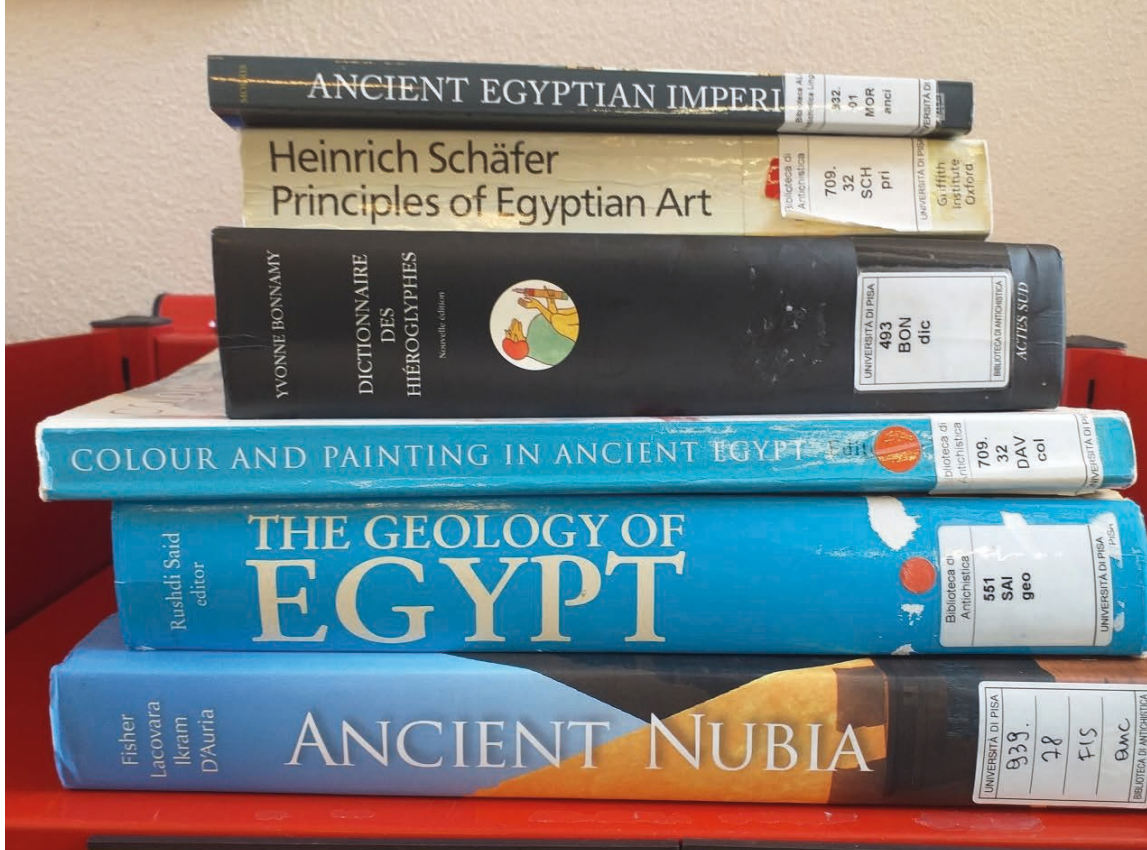

Zdj. 14. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 15. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 16. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Książki na temat Egiptu sklasyfikowane według klasyfikacji dziesiątej Deweya. Uniwersytet w Pizie jest jednym z najstarszych ośrodków egiptologii na świecie. Dyscyplina ta istnieje na uczelni od 1826 r. Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 17. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 18. Biblioteca di Antichistica, Linguistica, Germanistica, Slavistica (POLO 6). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 19. Biblioteca di Storia delle arti (POLO 6). Fot. Ewa Piotrowska.

Zdj. 20. Palazzo della Sapienza w Pizie i rzeka Arno. Źródło: <https://www.terredipisa.it/attrazione/pisa-palazzo-della-sapienza/> [dostęp: 2021-09-22].

Zdj. 21. Palazzo della Sapienza w Pizie. Źródło: <https://www.pisatoday.it/cronaca/palazzo-sapienza-interventi-pisa.html> [dostęp: 2021-09-22].

Bibliografia:

1. *ACNP Catalogo Italiano dei Periodici*, 2021, <https://acnpsearch.unibo.it/> [dostęp: 2021-09-22].
2. *Antiche Guide di Pisa*, Università di Pisa, 2021, <http://www.labcd.unipi.it/progetti/7075/> [dostęp: 2021-09-22].
3. *I libri antichi della Biblioteca di Lingue e Letterature Moderne 1*, Università di Pisa, 2013, <http://lm1.sba.unipi.it/libriantichi/> [dostęp: 2021-09-22].
4. Jaworska Monika Maria, Rzeska Ewa Barbara, Woźniak Barbara Beata, *Sprawozdanie z wizyty w Bibliotece Uniwersytetu w Pizie w ramach programu „Erasmus Plus Staff Mobility for Training”, 23-27 września 2019 roku*, „Folia Bibliologica”, 2019, Vol. 61, s. 179-186, <https://journals.umcs.pl/fb/article/view/10544> [dostęp: 2021-09-22].
5. *Palazzo della Sapienza (Pisa)*, Wikipedia, 2021, [https://it.wikipedia.org/wiki/Palazzo_della_Sapienza_\(Pisa\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Palazzo_della_Sapienza_(Pisa)) [dostęp: 2021-09-22].
6. *Sistema Bibliotecario Atenei Regione Toscana (SBART)*, 2021, https://onsearch.sbart.eu/primo_library/libweb/action/search.do?vid=39SBART_V1 [dostęp: 2021-09-22].
7. *Sistema Bibliotecario di Ateneo Università di Pisa (SBA)*, Università di Pisa, 2021, <http://www.sba.unipi.it/> [dostęp: 2021-09-22].
8. *Tra le nascoste carte... arti e scienze nelle biblioteche dell'Università di Pisa*, Università di Pisa, 2020, <http://movio.sba.unipi.it/it/progetto> [dostęp: 2021-09-22].
9. *Università di Pisa*, 2021, <https://www.unipi.it/> [dostęp: 2021-09-22].